

Ертегі терапиясы мектеп жасына дейінгі балалардың эмоционалды және коммуникативті даму құралы ретінде

Ертегі терапиясы-бұл баланың денсаулығы мен дамуының барлық кезеңдерінде оның денсаулығын сақтауды қамтамасыз ететін шаралар жүйесін қамтитын денсаулықты сақтайтын педагогикалық технология. Бұл адамның сөйлеуін дамыту, сананы кеңейту және сөйлеу арқылы қоршаған әлеммен өзара әрекеттесуді жақсарту үшін ертегі формасын қолданатын әдіс.

Ертегі терапиясының негізгі принципі-тұлғаның біртұтас дамуы (жанға қамқорлық. Грек тілінен аударғанда-жанға қамқорлық және терапия бар).

Ертегілердің жіктелуі

Ертегілерді келесі түрлерге бөлуге болады: дидактикалық, медитациялық, психотерапиялық, көркем ертегілер. Көркем өз кезегінде халық, тұрмыстық, қорқынышты, сиқырлы және жануарлар туралы ертегілерге бөлінеді. Енді әр түрді толығырақ қарастырайық:

• **дидактикалық ертегі:** ең қарапайым және қарапайым. Дидактикалық ертегінің мақсаты қарапайым - балаға жаңа білім, дағды, дағды беру. Ол жаңа ұғымдар туралы айтады (үй, табиғат, отбасы, қоғамдағы мінез-құлық ережелері);

* **көркем ертегі:** баланы адамзаттың эстетикалық принциптерімен, дәстүрлерімен таныстырады;

* **диагностикалық ертегі:** егер бала өзінің сүйікті ертегісі мен кейіпкерін таңдаса, онда бұл тұрғыда кейіпкер баланың өзі болғысы келетін прототипі болып табылады;

* **профилактикалық ертегі:** бұған баланың білім жинақтауына қызмет ететін оқуға арналған ертегілерді жатқызуға болады;

* **медитациялық ертегі:** нәрестенің оң күйін қалыптастырады (мысалы, ұйықтар алдында). Әрбір жеке ертегінің ерекшелігі-эмоционалды ортадан алынған ақпаратты айтарлықтай өңдеу; жеке элементтердің тән симметриясымен, олардың қайталануымен айқын композиция; баяндау мен тыңдауды жеңілдететін материалды ұсынудың схемасы мен қысқалығы.

Ертегінің функциялары

Әлеуметтік-педагогикалық тұрғыдан ертегінің әлеуметтендіруші, креативті, голографиялық, дамытушы-терапевтік, мәдени-этникалық, лексикалық-бейнелі функциялары маңызды.

1. Әлеуметтену функциясы. Әлеуметтендіру функциясы - жаңа ұрпақты халықаралық Ертегілер әлемінде жинақталған жалпыадамзаттық және этникалық тәжірибеге баулу.

2. Шығармашылық. Шығармашылық функция-бұл тұлғаның шығармашылық әлеуетін, оның бейнелі және дерексіз ойлауын анықтау, қалыптастыру, дамыту және жүзеге асыру қабілеті.

3. Голографиялық. Голографиялық функция үш негізгі формада көрінеді: - ертегінің кішкентай болу қабілеті үлкен;

- үш өлшемді кеңістіктік және уақыттық өлшемдерде ғаламды бейнелеу қабілеті (Аспан-Жер - жер асты әлемі; өткен-қазіргі-болашақ);

- ертегінің адамның барлық сезім мүшелерін өзектендіру, эстетикалық шығармашылықтың барлық түрлерін, жанрларын, түрлерін жасауға негіз болу қабілеті.

4.Дамушы-терапиялық. Дамушы-терапевтік функция-салауатты өмір салтын қалыптастыру, адамды зиянды хоббиден, тәуелділіктен қорғау.

5.Мәдени-этникалық. Мәдени-этникалық функция-әртүрлі халықтардың тарихи тәжірибесімен, этникалық мәдениетпен таныстыру: тұрмыс, тіл, дәстүр, атрибутика.

6.Лексикалық-бейнелі. Лексикалық-бейнелі функция-тұлғаның тілдік мәдениетін қалыптастыру, көп мағыналы және көркем-бейнелі сөйлеу байлығын меңгер

Ертегі терапиясының міндеттері

- Сөйлеуді дамыту
- Эмоционалды және бұлшықет кернеуін жеңілдету
- Импульсивтілік пен мазасыздықтың төмендеуі
- Өзара әрекеттесу дағдыларын дамыту
- Зейінді, қабылдауды, қиялды дамыту
- Жалпы және ұсақ моториканы, қозғалыстарды үйлестіруді дамыту
- Бейімделу кезеңін жеңілдету.

Ертегі терапиясын сөйлеуді дамытудың тиімді әдісі ретінде қолдану нәтижесінде бала шығармашылық, белсенділік, эмоционалдылық, тәуелсіздік сияқты өзінің сипатына тән емес көптеген жаңа қасиеттерге ие болады.

Ертегі терапиясы бойынша мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс кезеңдері

Жұмыс кезеңдері	Ойын техникасы
Танымдық-аффективті бағдар	Ауызша режиссерлік ойын, психогимнастикалық зерттеулер, ритақты жаттығулар.
Эмоционалды-аффективті жағдайларға ауызша түсініктеме беру	Ауызша түсініктеме, пантомимикалық, ритақты және музыкалық жұмбақтар, релаксация жаттығулары
Ауыстыру қажеттілігін білдіру	Бастауыш мектеп жасына дейінгі балалар үшін – бірлескен ауызша импровизация, дене кедергілерін жеңуге арналған пантомималық жаттығулар

Мектепке дейінгі жаста қолданылатын әдістер мен әдістер

Ертегі терапиясы әдісін біз театрландырылған іс-шаралар арқылы НОД, НОД бөлігі ретінде, режимдік сәттерде, балалармен бірлескен және жеке іс-әрекетте жүзеге асырамыз.

Келесі қызмет түрлері қолданылады:

-*Сахналау ойыны* (баланың эмоционалдық саласын дамытуға, өз ойларын жеткізу, аудиторияда ойнау, зейінін белсендіру дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі.

Балалардың сөздік қорын кеңейтеді және байытады. Әр түрлі экспрессивтілік құралдарын қолдана отырып, бейнеленген бейнелерге қайта оралуға деген ұмтылысты қалыптастырады

- *Құмдағы ертегі* (эмоционалды және бұлшықет кернеуін жеңілдетуге, бейімделу және мектепке дейінгі білім беру мекемесіне бару кезінде балалардағы стресстік жағдайларды жеңуге көмектеседі)

- *Үстел театры* (балаларға таныс ертегілерді еске түсіруге көмектеседі, шығармалардың кейіпкерлерімен не болғандығы туралы сөйлескісі келеді, сөйлеуді дамытады)

- *Фланелеграфтағы ертегі* (балалардың ертегіні эмоционалды қабылдауын ынталандыруға, сөздікті ертегі кейіпкерінің эмоционалды жағдайын көрсететін лексикамен толықтыруға,

мимикада, қимылдарда, интонацияларда экспрессивті құралдарды табуға үйретуге, балаларды, олардың бастамаларын ынталандыруға көмектеседі)

- *Картондағы суреттер* (балалардың үйлесімді сөйлеуін дамытуға көмектеседі, интонацияны ажыратуға және жеткізуге үйретеді, ертегі кейіпкерлерінің кейіпкерлері үйлесімді әрекет ету қабілетін дамытуға көмектеседі, ұсақ моториканы, қол қимылдарын үйлестіруді дамытады)

- *Импровизация* (балалармен эмоционалды-жағымды байланыс орнатуға көмектеседі, ересектермен бірлескен іс-әрекетке қызығушылықты, жалпы импровизацияға қатысуға деген ұмтылысты дамытады)

- *Имитациялық ойын* (мәтінге сәйкес балаларда Имитациялық қозғалыстарды қалыптастыруға көмектеседі, қиялдағы жағдайды қайталау қабілетін дамытады, қиялды, шығармашылық көріністерге қабілеттерін дамытады)

- *Релаксация жаттығулары* (психоэмоционалды стрессті жеңілдетуге көмектеседі)

Жас балалармен жұмыс істеу үшін театрдың барлық түрлерін пайдалануға болады. Ертегілер мінез түріне қарай тандалады, бірақ бұл жасқа жануарлар туралы ертегілер тән. Есте сақтау үшін саусақ, үстел, қуыршақ театры, маскалар қолдануға болады.

Ертегі терапиясының, театрландырылған іс-әрекеттің элементтері барлық іс-шараларға кіреді: танымдық-сөйлеу дамуы, көркемдік-эстетикалық, музыкалық және күнделікті іс-шаралар. Балалар Кез-келген театрды алып, кейде өз диалогтарын ойлап тауып, қалағанын бейнелейді. Театрландырылған ойындарға қатыса отырып, балалар адамдардың, жануарлардың, өсімдіктердің өміріндегі әртүрлі оқиғаларға қатысады, бұл оларға қоршаған әлемді тереңірек білуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар театрландырылған ойын

баланың туған мәдениетіне, әдебиетіне, театрына деген тұрақты қызығушылығын оятады.

Театрландырылған ойындардың орасан зор және тәрбиелік маңызы. Балалар бір-біріне құрметпен қарайды. Олар қарым-қатынас қиындықтарын, өзіне деген сенімсіздікті жеңуге байланысты қуанышты біледі. Театрландырылған ойынның арқасында баланың ішкі әлемі босатылады, "мен білмеймін"кешені жоғалады. Театрландырылған іс-шаралар балаларды жаңалықты қабылдауға, импровизация жасауға қабілетті шығармашылық тұлға болуға үйретеді.

Қорытынды

Осылайша, мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс жасауда ертегі терапиясы әдісін қолдану өте тиімді және көп функциялы. Ертегі балаға сыртқы әлеммен өзара әрекеттесуге, эстетикалық стандарттар мен идеяларды қалыптастыруға көмектеседі, бұл болашақта жеке тұлғаның қалыптасуына белсенді әсер етеді. Ертегі сөздік қорын байытады, сөйлеу белсенділігін дамытады және өз ойларын нақты тұжырымдауға және оларды көпшілік алдында жеткізуге үйретеді.

Балаға арналған ертегі-бұл жарқын түстерге, ғажайыптар мен шытырман оқиғаларға толы кішкентай өмір. Әрбір әңгіме достық, көмек мейірімділік, барлық тіршілікке деген сүйіспеншілік туралы. Ақыл-ойды нәрлендіреді, ойлауға үйретеді, дамытады. Ертегілер есте сақтау мен зейінді дамытады. Олар балаға психологиялық қауіпсіздік сезімін береді, өйткені олардың сюжетінде мейірімділік, даналық бар, бұл балаға жағымды эмоционалды көңіл-күй сыйлайды, шиеленіс пен мазасыздықты жеңілдетеді.